

2014

BILTEN 5

PSSS UŽICE

Maj 2014.

30.05.2014

SADRŽAJ BILTENA

Tema: Zapostavljene (tekstilne) biljke KONOPLJA – *Cannabis satival*.

- **dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, savetodavac za ratarstvo**

Tema: Primena herbicida u zasadima kruška

- **dipl. ing. Andrija Radulović, savetodavac za voćarstvo**

Tema: Pojava sušenja u zasadima maline

- **dipl. ing. Zorica Lazić, savetodavac za zaštitu bilja**

Tema: Sušenje cvetova i grančica koštičavog voća

- **dipl. ing. Milena Ćirić, savetodavac za zaštitu bilja**

Tema : Direktan put mleka od farme do krajnjih potrošača

- **dipl. ing. Nebojša Đurić, savetodavac za stočarstvo**

Tema:Skryiveni troškovi kredita

- **dipl. ing.Bojana Nešić ,savetodavac za agroekonomiju**

Tema: Pravilna priprema i izbor zemljišta za podizanje voćnjaka

- **dipl.ing. Nebojša Brzaković,savetodavac za voćarstvo**

Tema: Potrebe ovaca u vodi

- **dipl.ing.Dejan Stanković ,savetodavac iz oblasti stočarstva**

Tema: Đubrenje maline

- **dipl.ing. Snežana Janjić**

Stanje useva - Ljubodrag Pantelić, dipl.ing

Prognoza i izveštavanje o prisustvu biljnih bolesti i štetočina: Zaštita useva krompira

- **dipl.ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik**

Dominantne mesečne cene preuzete iz biltena STIPS-a

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“ UŽICE

- Dipl.ing, Miroslav Milivojević- direktor i stručni saradnik za stočarstvo
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, savetodavac za ratarstvo
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja
- dipl. ing. Nebojša Đurić, savetodavac za stočarstvo
- dipl. ing. Zorica Lazić, savetodavac za zaštitu bilja
- dipl. ing. Milena Ćirić, savetodavac za zaštitu bilja
- dipl. ing. Bojana Nešić ,savetodavac za agroekonomiju
- dipl. ing. Andrija Radulović, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Nebojša Brzaković, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Dejan Stanković, savetodavac za stočarstvo
- dipl.ing. Snežana Janjić, savetodavac za voćarstvo

Osnovna delatnost „Poljoprivredne stručne službe Užice“ iz Užica je pružanje saveta odabranim i ostalim domaćinstvima na području svoga rada , koja se ostvaruje kroz:

- predavanja
- održavanje radionica
- davanje saveta u Službi
- davanje saveta telefonom
- davanje saveta na imanjima zemljiaradnika
- davanje saveta putem lokalnih radija i televizije
- davanje saveta putem biltena, plakata i brošura
- postavljanje demonstracionih ogleda
- održavanje poljoprivrednih izložbi –sajmova
- pomoć zemljiaradnicima oko upisa i obnove u Registru P.G.
- blagovremeno upoznavanje P.G. sa pojedinim uredbama
- upoznavanje P.G. sa načinom i vremenom podnošenja dokumentacije radi
- ostvarivanja sredstava po pojedinim uredbama.

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266

e- mail: pssuzice@sbb.rs

Zapostavljene (tekstilne) biljke KONOPLJA – *Cannabis sativa*.

Gaji se zbog vlakna i semena, čije vlakno spada u grupu srednje grubih vlakana, a odlikuje se sposobnošću da sporo truli pri dugom stajanju u vodu. Seme sadrži do 35% ulja, koje se koristi u ishrani i kozmetici.

Stabljika konoplje se može koristiti u proizvodnji papira.

Setva konoplje obavlja se u tolerantnom roku do kraja aprila, sa međurednim rastojanjem 12,5 cm i dubinom od 4 – 6 cm.

Posle setve obaviti valjanje, a kasnije ako se javi pokorica treba je razbiti.

Za seme se žanje u punoj zrelosti, tj. kada je $\frac{1}{2}$ cvasti zrelo.

Dobri predusevi su jednogodišnje leguminozne okopavine, strna žita. Ne preporučuje se kao predusev kukuruz zbog kukuruznog moljca.

Oranje obaviti u jesen, na dubini do 30 cm. Predsetvenu obradu obaviti drljačama ili setvospremačem.

Poželjno je zemljište mrvičaste strukture, da je rastresito i ravno .

Prinosom od 1 t vazdušno suve stabljike konoplje iz zemljišta iznosi:

N – 11kg/ha

P₂O₅ – 5 – 17kg/ha

K₂O – 9- 33 kg/ha

Klijanje i nicanje semena konoplje protiče brzo i pri optimalnim uslovima traje 6 – 8 dana. Optimalna temperatura je oko 20 ° C. Nakon nicanja je usporen rast sve do pojave 3 para listova.

Podnosi mraz do - 6° C.

Intenzivan porast konoplje počinje u drugoj polovini maja do polovine juna i traje do pojave cvasti. To je u isto vreme i kritičan period prema temperaturi i vodi.

Cvetanje konoplje traje 10 – 35 dana. Konoplja je stranooplodna, dvodoma biljka, oplodnja je anemofilna (vetrom).

Prema vodi konoplja ima velike zahteve i najveća je potrošnja u fazi 4 – 5 listova, do završetka cvetanja(50% vode).

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

Primena herbicida u zasadima kruška

Jedan od načina održavanja zemljišta u zasadu kruške jeste i primena herbicida u cilju uklanjanja korova u voćnjaku. Često se primena herbicida kombinuje sa drugim načinom održavanja zemljišta u voćnjaku. Tu se podrazumevaju razni načini obrade kako u redu tako i međuredu: zatravljivanje , okopavanje, frezerovanje, tanjiranje, podrivanje. Koji od načina primeniti i koje herbicide koristiti , zavisi od više faktora : uzgojnog oblika i veličine zasada,

BILTEN 2014.

starosti zasada, medjurednog rastojanja, sorte i podloge, nagiba terena, raspoložive mehanizacije i dr.

Svi ovi načini imaju svojih prednosti i nedostataka, ali je naš zadatak da iznadujemo najekonomičniji i najefikasniji način.

Kod mladih zasada starosti ispod 3 godine nije preporučljivo upotrebljavati herbicide ni u redu ni u medjuredu u cilju uništavanja korova. U tim zasadima najbolje je vršiti medjurednu obradu plitkim frezerovanjem, a poželjno je posejati neku okopavinu iz porodice leguminoza (pasulj, boranija). U redu obradu vršiti okopavanjem, ili isto frezerovanje malim podesivim rotofrezerima.

U starijim zasadima koji su već stupili u plodonošenje upotreba herbicida je od velike koristi i u mnogom olakšava održavanje zasada da se ne zakorove. Uticaj korova na stanje voćnjaka ne treba mnogo objašnjavati. Visoke prinose i kvalitetne plodove je nemoguće dobiti u zakorovljenom zasadu. U visokointenzivnoj proizvodnji kruške najpovoljniji način održavanja zemljišta je kombinacija zatravljenog medjureda i primena herbicida u redu. Setva trava u medjuredu se vrši još u zasnivanju zasada, ili odmah nakon sadnje. Ova površina se redovno tarupira i omogućava lako kretanje mehanizacije prilikom berbe i zaštite zasada.

U redu se mogu upotrebiti folijarni translokativni herbicidi na bazi glifosata, zatim kontaktni folijarni herbicidi na bazi parakvata (gramokson, galop) i zemljišni herbicidi na bazi oksifluorfena i fluorohloridona (goal i racer).

Translokativni herbicidi su pogodni jer uništavaju sve korove u korenu ali ne utiču na korove koji će tek nići iz semena. Posle određenog vremena na novoiznikle korove prskanje se mora ponoviti. Prilikom prskanja korova ne smemo dozvoliti da preparat dospe na izbojke podloge na koju je kruška kalemljena jer bi tako oštetili celu voćku.

Kontaktni herbicidi su takodje u velikoj primeni uništavaju zeleni biljni pigment (hlorofil) korovskih biljaka, deluju trenutno, ali nisu efikasni na uporne rizomske korove (pirevina, poponac). Ni ovi herbicidi ne utiču na korove koji će tek iznići iz semena te se prskanje mora posle određenog vremena ponoviti.

Zemljišni herbicidi se mogu primeniti u redovima višegodišnjih zasada kruške. Depresivno deluju na korove koji su već iznikli i sprečavaju nicanje korova iz semena. Ovi herbicidi se često primenjuju u kombinaciji sa kontaktnim folijarnim herbicidima (parakvat).

Zajedničko pravilo koje važi za sve herbicide koji se upotrebljavaju u voćarstvu je sledeće:

-Herbicid se može upotrebiti u zasadu samo ako je registrovan za tu voćnu vrstu.
-mora se upotrebiti isključivo u dozi i na način koji je propisan u uputstvu proizvođača.

-ne primenjivati herbicide u vreme velikih padavina kako ne bi došlo do ispiranja u dublje slojeve zemljišta.

- uredjaje za prskanje prilagoditi da ne dođe do oštećenja gajene biljke.

Andrija Radulović, dipl.ing.

Pojava sušenja u zasadima maline

Sa obzirom na veliku količinu padavina, očekuje se masovna pojava **plamenjače korena maline** čiji je prouzročivač gljivica *Phytophthora fragariae* var. *rubi*. Uslove za razvoj ovih parazita čine povećana vlažnost zemljišta ili visok nivo podzemne vode i prisustvo zaraženih biljaka. Sa tim u vezi za podizanje zasada treba izbegavati zemljišta tipa pseudoglej i slabo propusna zemljišta sa visokim nivoom podzemne vode, a sadni materijal mora biti deklarisan i zdravstveno ispitan.

U slučaju pojave iznenadnog sušenja pojedinačnih biljaka, potrebno je takve biljke izvaditi ašovom sa korenom, zajedno sa zemljom oko korena i takvu biljku ukloniti iz zasada i spaliti. Na žici iznad mesta sušenja izvršiti trajno obeležavanje, da bi se u kasnijem periodu zbog porasta mladih izdanaka odredilo mesto sušenja izdanka.

Mlade izdanke treba uzdignuti, a u zasadu maline izvršiti pravilno dreniranje zemljišta radi odvođenja viška vode. U zasadu maline nabaciti brazdu sa jedne i sa druge strane reda. Nakon završene berbe plodova potrebno je što pre ukloniti stare izdanke koji su doneli rod, a nakon toga izvršiti zalivanje mesta sušenja sa preparatom Ridomil gold u koncentraciji 0,66 %. Isto to uraditi i u dužini od 2 m levo i desno od mesta sušenja za zdrave biljke koje su bile u okruženju, uz napomenu da bi zemljište trebalo da bude umereno vlažno (ili zaliveno) u tim delovima zasada.

U slučaju pojave ovakvih simptoma potrebno je preduzeti mere za sanaciju zasada. Ove mere su obavezne aktivnosti koje su naložene Naredbom o preduzimanju mera zaštite maline od bolesti truleži korena maline koju prouzrokuje fitopatogena gljiva *Phytophthora fragariae* var. *rubi* (Sl. Glasnik R.S. br.25/05) a dobar efekat ostvaruju i u slučaju sličnih parazita (ostale vrste roda *Phytophthora*).

Kod podizanja novih zasada maline poželjno je da se pre sadnje koren potopi u rastvor Ridomila 0,66%, radi dezinfekcije.

Sistem zalivanja po prethodnoj preporuci ponoviti na istim mestima i po istom sistemu i u proleće naredne godine.

Zorica Lazić ,dipl.ing.

Sušenje cvetova i grančica koštičavog voća

Na području Zlatiborskog okruga došlo je do ispoljavanja simptoma sušenja cvetova i grančica koštičavog voća, kao posledica obilnih padavina u periodu cvetanja i izostanka adekvatne zaštite. Prouzročivač je gljiva *Monilia laxa*, jedan od najštetnijih parazita koji zaražava koštičavo voće. Ovaj parazit napada breskvu, kajsiju, šljivu, višnju.

Ukoliko je kišni period u fazi cvetanja voća može doći do intenzivnijeg razvoja zaraze, naročito ako nije odrađena pravovremena zaštita. Štete na voću u tom slučaju mogu da budu i

BILTEN 2014.
do 50%.

Monilia je parazit koji prezimljava u obliku micelije u rak ranama u kori zaraženih grančica i u mumificiranim plodovima koji su ostali na stablu. Konidije se formiraju u kori zaraženih grana ili u mumificiranim plodovima, a formiraju se u nizu.

Za sporulaciju je potrebna vlaga i može doći do sporulacije i na niskim temperaturama. Do zaraza dolazi u fazi cvetanja, najviše preko žiga i stubića plodnika. Zaraženi cvetovi se suše i micelija nastavlja širenje preko peteljke na mladare koji mogu biti prstenasto obuhvaćeni i deo koji je iznad se suši.

Plodovi se zaražavaju više u vreme zrenja plodova. Plodovi bivaju zaraženi konidijama uglavnom kroz rane ili povrede. Zaraženi plodovi postepeno gube vlagu, dolazi do sušenja i pretvaraju se u mumije.

Na površini ovakvih plodova može doći do formiranja sporodohija koje su jastučaste i u obliku koncentričnih krugova. Mumificirani plodovi ostaju na granama i predstavljaju izvor zaraze za narednu godinu.

Suzbijanje Monilie laxe

Suzbijanje Monilie laxe počinje u fazi mirovanja vegetacije kada se obavljaju agrotehničke mere, orezivanje zaraženih grančica i grana, uklanjanje zaraženih plodova.

Hemijske mere zaštite se obavljaju preventivno, pre ostvarenja zaraze. Prvo tretiranje primeniti u fazi pre otvaranja cveta, u fazi belih balona. Zaštita se obavlja i u fazi punog cvetanja. Kod višnje je potrebno uraditi i treće tretiranje u fazi cvetanja ako su povoljni uslovi za razvoj bolesti (velika vlažnost i velika količina padavina).

Parazit Monilia laxa brzo stvara rezistentnost prema aktivnim materijama pa je potrebno i u toku jedne vegetacije koristiti preparate koji su različitih aktivnih materija.

Pri hemijskom tretmanu primeniti neki od sledećih preparata:

Dional (iprodion) 0,15%, Kubik plus (iprodion+tiofanat-metil), Octave (prohloraz) 0,4kg/ha, Ciprodex, Chorus 50WG (ciprodinil) 0,05%, Akord (tebukonazol) 0,75%.

Milena Ćirić, dipl.ing.

Direktan put mleka od farme do krajnjih potrošača

Nova pravila igre sa ulaskom u EU treba gledati kao šansu ne samo za inostrano tržište već i za domaće. Određenim aktima EU nameće ali i omogućava farmerima –linije proizvodnje mleka da dođu direktno do potrošača.

U Italiji ih je više od 2000, u Sloveniji oko 150, a u Hrvatskoj 17 farmera koji direktno snabdevaju potrošače . Mlekomat je opcija za one koji proizvode 200-300 litara mleka na dan.

U Hrvatskoj već postoji prodaja mleka iz mlekomata Prema rečima hrvatskih farmera 30-40 km od farme je udaljenost koja se smatra optimalnom za isplativost plasmana mleka.

Mlekomat zadovoljava zdravstveno-higijenske standarde, a automatizovan je do tog nivoa da ako temperatura mleka poraste iznad 6°C aparat sam zaustavlja prodaju. Mleko se po pravilu u mlekomate dovozi 12 sati nakon muže i zdravstveno je ispravno za konzumaciju sledeća četiri dana. Ali se uglavnom proda znatno pre.

Mlekomat u Sloveniji

Da nije sve išlo sjano u uspostavljanju ovakvog sistema distribucije mleka u Hrvatskoj govore i sledeće činjenice.

Prodaja mleka putem mlekomata razapeta je između propisa dva Ministarstava: poljoprivrede i zdravlja. Da bi prodavao putem mlekomata, proizvođač mora biti upisan u Ministarstvo poljoprivrede, gde registruje svoje gazdinstvo i sva grla koja drži na farmi, a tek onda Ministarstvu zdravlja može se poslati zahtev za postavljanje mlekomata.

Sanitarna inspekcija nadležna je za nadzor mlekomata, u kojima se može prodavati isključivo sveže mleko koje mora biti poreklom iz objekata koji su registrovani u Ministarstvu poljoprivrede. Putem jednoga automata može se prodavati mleko isključivo jednoga vlasnika. Mlekomati se smatraju modelom prodaje na malo izvan prodavnica, mogu biti postavljeni na mestima koje je odredilo telo grada ili opštine.

Mlekomat ne mora biti registrovan u Ministarstvu zdravlja već inspektor koji vrši nadzor traži rešenje o registraciji vlasnika mlekomata dobijeno od Ministarstva poljoprivrede. Mlekomat je deo redovnog sanitarnog nadzora. U Hrvatskoj raste interes proizvođača za prodajom mleka putem automata. Ministarstvo zdravlja, vrši uzorkovanje mleka na mlekomatima, do sada se pokazalo da dobijeni podatci nakon laboratorijskih ispitivanja su zdravstveno ispravni.

Ono šta ostaje našim farmerima jeste da očekujemo usklađivanje zakonskih akata sa EU, ali isto tako farmeri neka počnu da se spremaju za ovakvu tržišnu utakmicu.

Nebojša Đurić, dipl.ing.

SKRIVENI TROŠKOVI” KREDITA

Prilikom odabira kredita uglavnom se vodi računa o kamatnoj stopi, rokovima otplate, da li je reč o kreditu u valuti ili dinarima i “grace “ periodu. Iako su mesečna rata i kamatna stopa ono što većina banaka ističe u prvi plan, važno je znati da kod mnogih pozajmica obično postoji još nekoliko dodatnih troškova, o kojima se često govori „tek naknadno“, a koje nikada ne bi trebalo ispustiti iz vida. Bez obzira što ovi troškovi, poput naknade za obradu kredita i održavanje kreditne partije i sl., generalno nisu veliki, reč je o naknadama koje kamatnu stopu kod nekih kredita mogu da povećaju čak za 0,5 odsto, a mesečna izdvajanja za 20 do preko 50 evra. Takvi troškovi nazivaju se “skriveni troškovi” i o njima treba strogo voditi računa.

Pojedine banke pokazuju ove nadoknade mimo svoje kamatne stope, a sve u nameri da im kamata zvuči što atraktivnije. Zbog toga preporuka je da, kada se donosi odluka između različitih ponuda za kredit, se uvek tačno zna šta je sve obuhvaćeno kamatnim stopama ili ratama koje se upoređuju, jer se samo tako može izvesti pouzdan zaključak.

Pre svega pri upoređivanju kamate, najbolje je upoređivati efektivne kamate. Nominalne kamate ne uključuju troškove kredita, a efektivne kamate uključuju troškove kao što su obrada kredita, puštanje sredstava i sl.

Međutim, neki troškovi ne ulaze u efektivnu kamatnu stopu. Pre svega, troškovi obezbeđenja (menice, troškovi hipoteke i sl.) i ranije vraćanje kredita. Što se tiče troškova obezbeđenja, oni su isti za sve banke (cena menica ,hipoteke i slično. Postoji skriveni trošak ranije vraćanje kredita na koji treba obratiti pažnju.

Važno je napomenuti da se sva iznenađenja oko pomenutih naknada mogu izbeći pravilnim izborom banke i saradnjom sa finansijskim partnerom koji je uvek spreman da otvoreno govori o svojoj ponudi i da pravilno predstavi sve uslove svojih usluga. Kod svakog kredita neophodno je, takođe, uvek voditi računa da niske ili nikakve naknade ne budu, u stvari, zamena za previsoku kamatnu stopu.

Bojana Nešić, dipl. Ing.

Pravilna priprema i izbor zemljišta za podizanje voćnjaka

Greške koje se mogu učiniti pri podizanju zasada voća obično se ne mogu otkloniti, ili se mogu otkloniti uz ogromne troškove, što dovodi u pitanje ekonomičnost same proizvodnje. Voćni zasadi su dugogodišnje kulture pa se svakom elementu koji može da utiče na uspešnost u proizvodnji mora pre podizanja zasada posvetiti puna pažnja. Tu se pre svega misli na pravilan izbor vrste, sorte i podloge za određene agroekološke uslove.

Kada odaberemo voćnu vrstu, sortu i podlogu, moramo izabrati i zemljište za sadnju. Tu se pre svega misli na fizičke osobine zemljišta, čija popravka zahteva veoma dug vremenski period. Ovde se misli na odnos gline prema raznim frakcijama peska. Ako ima više peska, zemljište slabo zadržava vodu i nepogodno je za proizvodnju, naročito za voćke sa plićim korenom. Ako je više gline, zemljište je sabijeno, teško propušta vodu, imaju slab vodnovazdušni režim i onemogućava pravilan razvoj korena. Najbolja su ona koja imaju 50 do 70 % ukupne gline. Značajno je da zemljište ima što dublji oranični sloj kao i da je nepropusni sloj za vodu ispod 70 do 80 cm, gde ne može doći do zabarivanja a samim tim i gušenja korena. Ukoliko se nema drugog zemljišta, moguće je voćnjak podići i na zemljištu sklonom zabarivanju, ali uz uslov da se pri oranju obavezno ore za svaki budući red voća na slog, a da se obavezno u sredini međurednog prostora ostavi razor, koji se mora održavati takav za ceo životni vek voćnog zasada.

Pored navedenih fizičkih osobina zemljišta, bitne su i hemijske osobine, pre svega kiselost i plodnost zemljišta. Poželjna kiselost za voćarsku proizvodnju je vrednost pH između 5,5 do 6,5, dok borovnica traži kiselija zemljišta gde je pH 4,2 do 4,8. Kiselost se može popraviti kalcifikacijom.

Što se tiče humusa optimalna vrednost je 3 do 5%, kalijuma 25 a fosfora 15 mg na 100 gr vazdušno suve zemlje. Nedostatak humusa se otklanja dodavanjem stajnjaka, komposta ili glistenjaka kao i gajenjem biljaka za zelenišno đubrenje.. Fosfor i kalijum se nadoknađuju kroz odgovarajuća đubriva.

Ukoliko zemljište odgovara za pojedine voćne vrste, onda se blagovremeno pristupa pripremi zemljišta za podizanje zasada. Priprema zemljišta zavisi da li su u pitanju travni korovi ili pak rastinje ili je stariji zasad voća. Ako je travni pokrivač onda celu površinu treba tretirati herbicidom na bazi glifosata u količini 5 do 12 litara po hektaru. Što je veća masa korova to isti više preko lista unese u koren herbicid i bolje je njegovo delovanje, ali treba voditi računa da to bude najdalje do pojave cveta. Oranje je moguće nakon 21 dan po obavljenom tretiranju. Ako je na datoj parceli šiblje ili pak stari zasad voća koji treba iskrčiti, potrebno je kvalitetno povaditi korenov sistem, zapaliti sitne grane i sasušeni koren i posle toga 3 do 4 godine na toj parceli uzgajati okopavine. Ovo iz razloga što će se na toj parceli za to vreme uništiti postojeće gljivice koje mogu zaraziti mlad korenov sistem voćaka.

Na zemljištu gde je uništen korov, može se odmah pristupiti oranju, uz kombinovanu popravku zemljišta na kiselost, sadržaj humusa, fosfora ili kalijuma. Ukoliko smo krčili šiblje ili stari zasad voća, ovaj postupak možemo primeniti nakon 3 do 4 godine.

Dubina oranja pre podizanja zasada treba da bude oko 40 cm, odnosno na dubinu na kojoj je moguće orati. Posle oranja zemljište treba ostaviti da se slegne 1 do 2 meseca, pa tek onda pristupiti razmeravanju i kopanju jama za sadnju voćaka.

Najbolje vreme za sadnju voćaka je tokom jeseni, što garantuje bolji prijem sadnica, kao i bolji porast i lakše podnošenje suše u narednoj vegetaciji, a zahvaljujući razvoju korena tokom cele zime, koji je mnogo vitalniji od korena u prolećnoj sadnji.

Nebojša Brzaković, dipl.ing.

Potrebe ovaca u vodi

I pored toga što se smatra da ovce mogu više od drugih domaćih životinja da ekonomišu sa vodom veoma je značajno da one u vodi ne oskudevaju. To se posebno odnosi na grla u laktaciji ali i na ostale kategorije ovaca. Žedne ovce slabije konzumiraju hranu a to nepovoljno utiče na proizvodnju. Broj napajanja u toku dana i potrebe u vodi zavise od godišnjeg doba (temperature i vlažnosti vazduha), tipa ishrane i količine konzumirane suve materije obroka. Pri tome su potrebe u vodi veće leti nego zimi, veće su pri ishrani suvom hranom nego svežom, a smatra se da je za svaki kilogram konzumirane suve materije hrane potrebno da im se obezbedi 2-5 litara (L) vode. Posmatrano po godišnjim dobima prosečne potrebe odraslih ovaca iznose: u proleće 3,5 -4 L leto 5-6 L jesen 3- 3,5 L i u zimu 1,7 - 2,3 L vode po grlu na dan. Izuzetno kod visokomlečnih grla u laktaciji potrebe mogu da iznose i 10 L po grlu na dan. Za podmladak stariji od 5 meseci potrebno je obezbediti vode kao i za odrasla grla. Pored toga, jagnjad treba da dobija vodu za piće od momenta kada počne da uzima suhu hranu. Voda za napajanje treba da bude čista i sveža, a zimi ne treba da bude zaleđena. U nedostatku čiste vode može da se desi da ovce zimi uzimaju sneg a leti piju iz ustajalih bara što je nepoželjno jer može da dovede do ozbiljnijih poremećaja zdravlja u vidu prehlada, infekcija i invazija. Da do ovoga ne bi dolazilo potrebno je omogućiti ovcima da piju odgovarajuću vodu u dovoljnoj količini. Najbolje je da ovce budu snabdevene vodom tako da mogu da je piju po volji. To se može omogućiti korišćenjem automatskih pojilica u objektima za ovce, dok se na paši može omogućiti životinjama pristup do izvora ili vodotoka.

Pri tome je bitno da voda iz izvora ili potoka bude proverenog kvaliteta. Ukoliko nije moguće obezbediti napajanje po volji ovce treba pojiti bar dva puta na dan, iako je bolje da to bude češće. Voda se u tom slučaju daje posle hranjenja ili makar posle konzumiranja jednog dela obroka. Pri tome je značajno napomenuti da se ovcima koje su pred jagnjenjem ili nakon njega ne sme dozvoliti da piju prevelike količine vode odjednom.

Zbog toga se preporučuje da se ova grla napajaju češće sa manjim količinama vode. Snabdevanje ovaca kvalitetnom vodom za piće u nekim našim krajevima može da bude ozbiljan problem, posebno u sušnim godinama. Međutim, ako se želi uspešna ovčarska proizvodnja ovaj problem se mora rešiti na odgovarajući način.

Dejan Stanković, dipl.ing.

Đubrenje maline

Malina zbog visokih prinosa i vegetativne mase zahteva unošenje velike količine organskih i mineralnih đubriva svake godine. Od organskog đubriva najbolji je stajnjak (goveđi ili ovčiji) i ova se đubriva rasturaju u rano proleće, odmah nakon vezivanja izdanaka. Unošenjem stajnjaka povećava se vodoodrživost loših zemljišta, infiltracija je brža, mikrobiološka aktivnost veća, mineralizacija je brža.

Stajnjak se rastra u trakama, sa strane reda, 50 – 60cm, uz obavezno zaoravanje ili zakopavanje.

Pored stajnjaka, kao osnovno đubrivo, upotrebljava se i odgovarajuća formulacija mineralnih đubriva, NPK đubriva(8:16:24; 8:15:20; 15:15:15; 16:16:16) i druga.

Za đubrenje maline treba koristiti mešana ili kompleksna đubriva na bazi kalijum – nitrata i monoamonijum- sulfata. Najvažniji makroelementi u ishrani maline su azot i kalijum.

Za organsku produkciju i vegetativni porast azot predstavlja nezamenjivo hranivo, dok je kalijum presudan za prinos i kvalitet, ali i otpornost na bolesti.

Da bi se dobili dobri prinosi i dobar kvalitet plodova, pored osnovnog đubrenja potrebno je i prihranjivanje azotnim đubrivima koje se primenjuje iz 3 puta(1/3 pred početak vegetacije, nakon vezivanja izdanaka; 1/3 pred cvetanje; 1/3 pred berbu).

Ishranu maline prilagoditi hemijskoj analizi zemljišta koju je neophodno vršiti svake treće – četvrte godine.

Snežana Janjić,dipl.ing.

Stanje useva

Posle obilnih kiša na jednom manjem delu (5-10%) obradivih površina došlo je do oštećenja žita.Pšenica se nalazi u fazi cvetanja.Na velikom broju parcela gde nije rađena zaštita od bolesti i štetočina,došlo je do značajnih promena na lisnoj masi što se može očekivati i na klasu.Ovakavo stanje uticaće na smanjenje prinosa i lošiji kvalitet.

Ljubodrag Pantelić,dipl.ing.

Zaštita useva krompira

1. PROUZROKOVAČA PLAMENJAČE KROMPIRA (Ph. infestans)

Vremenske prilike koje karakteriše česta smena kišovito i sunčanog perioda tokom istog dana i izgledi vremena u narednom periodu su pogodni za razvoj gljive (Ph. infestans) uzročnika plamenjače krompira. Uslovi za pojavu plamenjače su naročito pogodni u usevima krompira koji su u fazi sklapanja redova. Zbog toga je potrebno da se izvrši preventivna zaštita u usevima krompira.

BILTEN 2014.

Prskanje se može izvršiti sa jednim od preporučenih preparata:

- CUPROZIN 35WP u dozi 2,75 kg/ha
- CUPROXAT u dozi 2,0 l/ha
- ANTRACOL u dozi 1,8-2,0 kg/ha
- DAKOFLO u dozi 3,0 l/ha
- FUZIJA u dozi 2,5 l/ha
- RIDOMIL GOLD MZ 68 WG u dozi 3,0 kg/ha
- CURZATE M WG (ili CURZATE R WG) u dozi 3,0 kg/ha
- EQUATION PRO WG u dozi 0,4 kg/ha
- CONSENTO u dozi 1,8-2,0 kg/ha

Preporučuje se da se prva zaštita krompira od plamenjače obavi preparatima koji su pojačani sa bakarnim fungicidom (Curzate R WG). Takođe, moguće je i izvršiti kombinovanje bakarnih fungicida sa preporučenim sredstvima.

2. KROMPIROVE ZLATICE (*L. decemlineata*)

Prskanje se može obaviti sa nekim od preporučenih insekticida:

- MATCH 050 EC u dozi 300-400 gr/ha
- AKTARA u dozi 70 gr/ha
- CONFIDOR 200 SL u dozi 300 ml/ha
- CONFIDOR 70 WG u dozi 100 gr/ha
- MOSPILAN u dozi 250 gr/ha
- TONUS u dozi 250 gr/ha
- CALYPSO 480 SC u dozi 100 ml/ha

Ako je zlatica u fazi položenih jaja ili početka piljenja može se primeniti insekticid Match 050 EC koji ima ovicidno i larvicidno delovanje, blokira piljenje, a kasnije i presvlačenje larvi. Ostali preporučeni insekticidi se primenjuju kada se iz jaja na naličju lista izleglo 30-40% larvi, odnosno kada se uoče prve L2 larve.

NAPOMENA: Na terenima koji su zahvaćeni gradom i oštećenjima biljaka krompira, preporučuje se što hitnija zaštita takvih biljaka korišćenjem prevashodno nekog od bakarnih sredstava, jer je oštećena biljka mnogo podložnija napadu plamenjače i drugih bolesti krompira.

Milenko Gavrilović, dipl.ing.

Dominantne mesečne cene preuzete iz biltena STIPS-a

Cene žive 19-25.05.2014 stoke u Srbiji

Cene žive stoke na stočnim pijacama				Klanične cene žive stoke			
Životinje	težina	rasa	Dominantna cena	Životinje	težina	rasa	Dominantna cena
Dviske	Sve težine	Sve rase	120-180	Bikovi	Preko 500kg	HF	230
Jagnjad	Sve težine	Sve rase	240-320	Bikovi	Preko 500kg	SM	225-250
Jarad	Sve težine	Sve rase	180-280	Jagnjad	Sve težine	Sve rase	250-300
Junad	Do 300kg	SM	240	Junad	Do 300kg	SM	
Junad	>480kg	Sve rase	240	Junad	350-480kg	Sve rase	240
Bikovi	Preko 500kg	SM	220	Junad	Preko 480	Sve rase	210-253
Krave za klanje	Sve težine	SM	150-180	Krave za klanje	Sve težine	SM	140-180
Ovce	Sve težine	Sve rase	100-160	Ovce	Sve težine	Sve rase	100-150
Prasad	16-25kg	Sve rase	260-330	Prasad	16-25kg	Sve rase	260-300
Prasad	Do 15kg	Sve rase	280-350	Prasad	Do 15kg	Sve rase	
Tovljenici	80-120kg	Sve rase	160-200	Tovljenici	80-120kg	Sve rase	165-220
Tovljenici	Preko 120kg	Sve rase	150-180	Tovljenici	Preko 120kg	Sve rase	120-200
Telad	80-160	SM	350-370	Telad	80-160	SM	320-400

BILTEN 2014.

Koze	Sve težine	Sve rase	100-150	Krmače za klanje	Preko 130kg	Sve rase	130-150
------	------------	----------	---------	------------------	-------------	----------	---------

Cene žitarica i stočne hrane 19-25.05.2014.god. u Srbiji.

Kukuruz	pšenica	Soja sačma	Suncokretova sačma
20-25din/kg	22-26din/kg	78-93din/kg	36-52Din/kg

Cene povrća u Srbiji kvantaške pijace zaključno sa 19-25.05.2014.godine

Vrsta	Dominantna cena Jedinica mere din/kg	Vrsta	Dominantna cena Jedinica mere din/kg
Boranija		Kupus	40-70
Brokoli	130-150	Luk beli	200-250
Grašak	60-90	Luk crni mladi	15-25
Karfiol	40-70	Luk crni	50-70
Krastavac	50-70	Paprika babura	200-220
Krompir	30-40	Paprika šilja	180
Krompir mladi	30-50	Paradaiz	90-110
Pasulj beli	250-280	Tikvice	50-70
Praziluk	60-70	Zelena salata	13-28
Spanać	30-60	Šargarepa	30-40

Cene voća u Srbiji sa kvantaške pijace 19-25.05.2014.godine

Vrsta	Jedinica mere din/kg	Vrsta	Jedinica mere din/kg
Jabuka -Ajared	40-55	Kajsija	
Jabuka Delišes	50-80	Nektarina	
Jabuka –G.Smith	80	Orah	500-750
Jagoda	80-100	Tešnja	120
Breskva		Višnja	

Izdavač:

„POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE“ DOO Užice

Tiraž:

300 primeraka